

Práce a mzda.

Ze spisu Dra. F. Zrédlovského, prof. na universitě Lvovské.

Kde náleží kapitál a práce témuž jednotlivci, je spravedlivá mzda za práci aspoň poněkud zaručena. Kde však tyto dva činitele jsou různé, tam není žádná záruka spravedlivé mzdy. Může tu býti ovšem také mzda veliká, větší než v prvním případě, ale mzda může se též nepoměrně k vykonávané práci zmenšiti. Slovem, může nastati vyděračské nadužívání práce, jmenovitě u těch, kteří kapitál k práci potřebný mají, nebo jej sbírají a sprostředkují. Tohle je pravidlem. Je to znakem nynějších národohospodářských poměrů, jež žádný hlouběji myslící člověk nemůže nazvat dobrými, a na jejich nápravu snahy všech, kdož mají smysl pro spravedlnost a nestarají se jen o vlastní zájmy, nýbrž řídí se větou Kristovou: "Miluj svého bližního jako sebe sama," obráceny byly a jsou. Vedly tu a tam k jakémusi zlepšení, k odstranění otroctví, poddanství a různých právních výsad, jež ve skutečnosti jsou opakem práva. Vedly k pojítkování dělníků k práci neschopných atd. Vskutečnosti se zde však ještě skoro všecko musí vykonati. Odstranění práv majorátních, jež s různými úřady rodovými a majetkovými výsadami uměle (neboť jsou výsledkem zkaženého a zvráceného zákonodárství) zavedení daně, spočívající na ethickém základě, opravdová ochrana nuzných, chudých a osiřelých, organizace práce, t. j. spravedlivá odměna a zabezpečení práce, jsou veliké úkoly, jež podmiňují pokrok pravé vzdělanosti.

Je to památný zjev, že se nynější poměry sociální mohly vyvinouti. Ještě památnější je, že mohly býti tak dlouho chráněny a že dosud trvají. Okolnost tu si vysvětlíme, když pohlédneme na základ vývoje a trvání těchto poměrů. Jejich základ leží v domnělém právu moci, ve skutečnosti v neoprávněnosti její, v hrozném sobectví, v ukrutnosti a úzkoprsosti, v nevědomosti nebo aspoň v nevědomosti, v povrchnosti a domýšlivosti t. zv. rozhodujících tříd.

Podnes platí věta, že čím větší práce, tím menší pravidelně mzda. Práce a mzda nejsou tedy nyní v poměru daném rozumem, právem a spravedlností, ale v poměru daném rozumem, právem a spravedlností, ale v poměru docela opačném. Vždyť vidíme všude, že lidé, kteří za svého života nic skutečného nevykonali, nýbrž mají, co se týče jejich práce, existenci zcela problematickou, v úplném nadbytku žijí. Požívají plnou měrou plody toho, čeho jejich předkové poctivou či nepoctivou cestou nabyli, obyčejně cestou poslední, neboť jmění velké jen zcela výmínečně vzrůstá opravdovou prací, ve skutečnosti však je loupeží, klamem a hrou

náhodou, nebo tyjí z vítězku, jež jim přináší pot práce jiného, jehož vším možným způsobem hledí vyúžitkovat.

Ve všech skutečně pracujících třídách, v proletariátu městském i venkovském, v úřadech i dílnách vzrůstá se stále stále větší nespokojenost. A právem. Proč mají ti, kteří vše co mohou a mají vynaloží, aby poctivou prací život svůj udrželi, den ode dne s bídou a nouzí bojovati, zatím co druzí, požívající výsledků práce jejich, povolání své hledají ve vynalézání nových a nových rozkoší.

Organizace práce spočívá v tom, aby veškeré podniky přesahující pudy jednotlivce převzala veřejnost totiž obec, země a stát a aby všichni řádně pracující v tomto státním těle měli stejná práva. Potřeby své musí si kryti obec, země bude dávat výroby kryjící potřeby všech obyvatel a celý stát bude pomáhati tam, kde obec a kraj se svými silami nevystačí.

Bude-li jednou rád, jenž již dávno a dávno měl být zaveden, nebude k vůli vnitřnímu míru žádné ozbrojené moci třeba. Rád ten, po němž my toužíme, sám sebou bude dávat záruky míru. Nespokojeni ovšem budou všichni ti, kteří bez práce dosud "vydělávali."

Chtěl jsem svými spisy přispěti k té stavbě, kde nebude stát ústavem, jenž by pod rouškou zákonitosti chránil veřejný klam a loupež svým násilím, kde nebude zákon uznávanou nespravedlností, ale právem. Ne.

Vzkříšení.

Ze zimního spánku vzbouzí se země a prvé její puky líbá úsměvem teplé sluníčko, jež bylo zroztavilo rubáš její z ledu a sněhu. Příroda usmívá se vstávající z mrtvých. Veškeré tvorstvo znenáhla křísí se a plesá, raduje se novému životu. Přichází jaro, nastává nový ruch. Neztratila se síla života po dobu zimní, ale utajena byvši, opět se objevuje.

A co děje se ve přírodě celé, provádí se i ve člověčenstvu. I ono má svou zimu a má své jaro. Hrubá moc, surové násilí ledovým přikrovem halí životní sílu člověčenstva, pokrok k dokonalosti, již se daří ve slunku svobody, — ale halí ji jen na čas, po dobu zimní. Osvězeno prvním polibkem tohoto slunka svobody, polibkem tvůrčím, čarovným, shazuje ze sebe lidstvo kry a závěje, okovy svého volného ducha, a třebas povodně a velké vody v zápětí snahám jeho šly, ono neustane, pokud poslední pouť neroztaje, aby celé lidstvo slavit mohlo své z mrtvých vstání, své vzkříšení.

A obloha v zimě zachmuřená, jasní se, nebo člověčenstvu je bližším, sluníčko proniká vše, leje nadšením ve hruď a v šly. Ono svítí všem lidem, všem osadám, všem zemím, všem třídám. Surovci jen olupují své bližní o jasný svit

slunka svobody. Oni neradi zří jeho zář, poněvadž paprsky jeho pronikají i jejich šly a pájí je u srdce, které obito posud ledem, a zbouzí svědomí jejich, jež jim činí hrozně výčitky:

"Sám svobody kdo hoden, svobodu zná vážit každou; ten, kdo do pout jímá otroky, sám je otrok."*)

Ale ať se vzpouzejí, ať se brání a hájí své věznice, Spasitel i ze hrobu, žoldáky střeženého, vstane.

Nad jeho smrtí zatruhlela země, nad jeho smrtí zaplakaly hory, jenom nepohnula sesrdce bezcitných jeho soudečů, osobujících si moc nad lidem i učení, nad tělem i duchem. Ale ať ho dle své domněnky usmrtili, přec i mrtvého se ho báli, svědomí je hryzlo, a proto ke hrobu jeho žoldnéře postavili.

Nicméně on — o němž myslili, že mrtev jest — on vstal a bleskem svého zjevu žoldáky porazil na zem, že omdleli. Jas svobody, zář pravdy a moc lásky vítězí nad mečem, škraboškou a zuřivostí; Spasiteli jenž jest svoboda, pravda a láska, a tudíž cesta i život, opouští vlastní moc svou hrob, a pozdě se ptají pak nepřítel jeho, jak to možno? Ubozí, myslíte, že slabými jako vy jset i velebné božství svobody, pravdy a lásky? Srdce necitelné sobectvím jest uzavřeno a proto žoldáků potřebuje, — ale srdce čisté, prosté sobectví omezujícího, planoucí stejnou ke všem láskou, je všemohoucí. Ono je spasitelem člověčenstva, ono je Synem Božím, neboť Bůh láska jest.

A tento spasitel za krátkou dobu svého kázání spůsobí převrat veliký revoluci světovou. Odpyká za to sice v žalářích, na křížích a ve hrobech, ale nebojí se. On odpustí těm, kteří mu zlo působí, věda, že nevědí, co činí, jsouce zaslepeni požitkářstvím, jež stále lačnicí sytí stále jen sebe a olupuje jiné. On dokoná, utrápen byv, ale v brzku vstává z mrtvých a jest oslaven! Žoldněř, který probodl bok jeho, první hlásá jeho božství a nesmrtelnost. A vyznavačů jeho se množí, oni rostou a šíří se po celém světě, vždyť on jest svoboda pravda a láska.

Slavnostně potom připomíná se jeho vzkříšení, vítězství světla nade tmou, vítězství vznešeného ideálu nad hrubým smyslůctvím. Jeho přívrženci — ti, kdož věří ve svobodu, pravdu a lásku, — vidí ho duševním zrakem, a cítí ho ve svých srdcích a slyší jeho libá slova:

"Milákové moji, milujte se ve spolek! Vy všichni jste bratří a sestry! Připravujte království dobra na zemi, buďte dokonalí, a nebojte se těch, kdož těla vaše zabíjejí."

A nemluví k nim marně. Oni jsou poslušni svého Učitele, šíří jeho nauky, a on je s nimi stále, pomáhaje jim stále křísiti

*) Kollár.

mrtvé a uzdravovati nemocné; křísiti ty, které vládnoucí třídy společností lidské usmrtily, nepřijíce jim práv a potěživše je povinnostmi, a uzdravovati ty, které tytéž třídy nechávají trpěti nedostatek, bídu, chorobu a nevědomost.

Nové přikázání, nový zákon dává Spasitel lidstvu.

"Pokrok člověčenstva a sbratření lidstva, tak zní nový zákon světa. Zákon to pravdy, který učí, že každý národ má zde své mravní postavení, svůj úkol v poslání člověčenstva, pročež musí býti svobodným, aby mohl síly své vyvinovati na zdar všech. Zákon to lásky, který nad myšlenku práva povýší myšlenku povinnosti vespolečné a tudíž bude zřídlem rovnosti všech lidí a národů."*)

Fr. Vl. Lorenc.

*) Mazzini.

§ Loď budoucnosti. Dle londýnského odborného listu "Engineer" bude mít loď budoucnosti trup z aluminia a bude hnána elektřinou. Co se týče rozměrů, bude k nynějším velkým rychlým parníkům as v témž poměru, jako tyto lodě k člunům divočím. Pasážeri budou procházeti hotovými ulicemi a náměstími. Nebude více žádné mořské nemoci následkem ohromných rozměrů tohoto plovoucího města. Jistý Američan, patrně velice horkokrevný, předbývá této loď budoucnosti, navrhuje zřízení parníku z devíti spojených loď. Jež pomocí silných břevn tvoří jeden celek. O tomto projektu jsme se již zmínili a dodáváme ještě následující podrobnosti: Prostřední loď má délku 432 metrů, po její bocích jsou dvě menší lodě a ku každé straně připojeno je po třech dlouhých plavidlech, kdež budou umístěny zásoby uhlí a mužstvo, a jež mají hlavně zabránit houráčení loď. Parník bude hnán sedmi páry lopatkových kol, jež se točí mezi tělesy lodními, totiž ve klidné vodě, a sedmi parními stroji v sile celkem 50,000 koní. Stroje ty dodají prý loď rychlosti 55 kilometrů za hodinu. Parník bude mít místa pro 4000 osob, ale nebude dopravovati zboží. Jaké budou dopravní ceny na tomto souloží, vynalezavý Američan nepraví.

§ Pojišťování cestujících do Ameriky. — Že pojišťování na život jest ještě schopno značného rozvoje, dokazuje utvořené konsorcium za účelem pojištění oněch osob, jež hodlají navštívit výstavu v Chicagu. Velká obtíž podobného projektu spočívá v tom, že se může potopit parník se sty pojištěných životů. Obtíž této odpomozeno tím, že riziko rozděleno as na 60 pojišťovacích společností. Kapitál spojených společností p ři se na 22 a půl milionu liber šterl. Pojišťování je platné nejen pro případ smrti, nýbrž i pak, kdyby po i-štný následkem nějaké nehody stal se neschopným k práci. Ba nejen to: i kdyby se někdo za svého pobytu v Chicagu — zbláznil, dostane za to náhradu.

Severův Vlastenecký Kalendář na rok 1898.

Již vyšel a rozdává se zdarma. Kdo přeje si zaslání poštou, nechť pošle 2c. známku. Spěchejte, pokud zásoba stačí.

W. F. SEVERA,

český lékárník, Cedar Rapids, Iowa.